

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ БІОЕКОНОМІКИ
ЗАМКНУТОГО ЦИКЛУ В УКРАЇНІ**

Талавирия Микола Петрович,

д.е.н., професор,
директор науково-дослідного інституту,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ, Україна

Газуда Леся Михайлівна,

Газуда Михайло Васильович,
д.е.н., професор,
професор кафедри економіки і підприємництва
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

У процесі дослідження виокремлено науково-теоретичні підходи до розуміння сутності поняття „біоекономіка”. Закцентовано увагу на необхідності формування біоекономіки замкнутого циклу (циркулярна економіка), що базується на вторинній переробці сировини. Окреслено пріоритетні напрями діяльності ФАО взаємозумовлені формуванням стійкої біоекономіки замкнутого циклу з метою вдосконалення виробництва, підвищення рівня якості харчування і життя населення, й поліпшення стану довкілля.

Ключові слова: біоекономіка, біоекономіка замкнутого циклу, вторинна переробка сировини

Вступ. Нині в сучасних умовах господарювання актуальністю відмічається процес формування біоекономіки в багатогранних сферах і видах економічної діяльності, зокрема аграрному секторі на основі задіяння відновлюваних біоресурсів. Зазначене зумовлюється зростання конкуренції за доступ до сировинних ресурсів і набуває актуальності як на регіональному, національному, так і глобальному рівнях. Розвиток біоекономіки уможливілює

вирішення еколого-економічних і соціальних проблем населення країни та її регіонів пов'язаних з забезпеченням якісних, екологічно чистих продуктів харчування, зниженням рівня виробничих енерговитрат, ведення органічного землеробства, розширеного відтворення земельного ресурсного потенціалу тощо. Біоекономіка є новаційним спрямуванням у розвитку економічної системи з інноваційним підходом до раціонального використання ресурсів, можливостей їх відновлення, підвищення енергоефективності й стійкості аграрного виробництва і промисловості в цілому. При цьому біоекономіка є складовою так званої „зеленої економіки України”, пріоритетами якої є природні біоресурси.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні науково-теоретичних підходів та окресленні практичних пропозицій щодо перспективного спрямування розвитку біоекономіки замкнутого циклу в Україні.

Матеріали і методи. Дослідження послуговується теоретико-методичними підходами до сутнісного обґрунтування категорії „біоекономіка”, що через призму морфологічного аналізу дало можливість окреслити власне бачення й розуміння цього поняття. У процесі дослідження на основі системного підходу акцентовано увагу необхідності задіяння багатогранних чинників впливу й учасників процесу, що дасть можливість поєднати зусилля й підвищити рівень збалансованості розвитку біоекономіки.

Результати і обговорення. У процесі наукового пошуку виявлено багатогранність підходів до розуміння сутності досліджуваного поняття. Зокрема К. Патерманн акцентує увагу на тому, що біоекономіка базується на задіянні біотехнологій з використанням поновлюваних біоресурсів з метою виробництва цінних продуктів та енергії [1]. Водночас біоекономіка є концептуальною основою новаційного спрямування у процесі забезпечення розвитку за умов глобалізації і базується на широкому використанні біотехнологій та застосуванні біологічних поновлюваних ресурсів для випуску продуктів і енергії [2]. У науковій літературі окреслено гаму дискусійних підходів щодо сутнісного наповнення біоекономіки як перспективного напрямку

господарювання. Науковці окреслюють інноваційне спрямування розвитку біоекономіки зазначаючи, що вона ґрунтується на використанні відновлюваних джерел енергії, кінцевих результатах біопроектів і потенціалі екотехнологій для виробництва новітніх біопродуктів, отримання прибутку від їх реалізації та створення додаткових робочих місць [3, 4]; поєднує відносини між людьми, що виникають в процесі виробництва, обміну і розподілу продукції, що одержана у результаті використання біологічних технологій, які базуються на принципах збереження ресурсів, рециклінгу, незабруднення довкілля, задля покращення якості та тривалості життя людини [5]; базується на парадигмах виробництва, яке пов'язане з біологічними процесами, використовує природні ресурси з навколишнього середовища, потребує мінімальних витрат енергії і не забруднює довкілля, оскільки вхідні ресурси використовуються не один раз та повністю перетворюються в екосистемі [6]. Узагальнення підходів до розуміння сутності біоекономіки дає підстави стверджувати, що це економіка новітнього покоління, яка зумовлюється імперативами сучасності й повинна базуватися на виробництві органічної продукції, збереженні, охороні й розширеному відтворенню навколишнього природного середовища у поєднанні з раціональним веденням господарської діяльності і можливістю заощадження природних ресурсів для прийдешніх поколінь.

Формування новаційного типу економіки дасть можливість досягти високої конкурентоспроможності економічної системи країни та її регіонів й забезпечити підвищення рівня продовольчої їх безпеки. З метою створення дієвої системи перспективного розвитку біоекономіки доцільним є поєднання інтересів держави і суспільства, оскільки зазначений розвиток відмічається ризиковістю через не контрольованість задіяння новітніх технологій у процес виробництва. В цій ситуації держава повинна виконати регулятивну функцію і забезпечити захист як споживачів, так і товаровиробників.

Водночас вагомим значення набуває екосистемний підхід врахування якого дасть можливість забезпечити збалансованість розвитку економічної системи на основі створення виробництв замкнутого циклу, підвищення рівня

екологізації сфер і видів діяльності, зокрема аграрного сектора у напрямі виробництва екологічно чистої (органічної) продукції.

Формування ефективного функціонування біоекономіки, зокрема біоекономіки замкнутого циклу має важливе значення для забезпечення збалансованого еколого-економічного й соціального розвитку економічної системи в цілому. Водночас окреслюється доцільністю й, на нашу думку, досягатиметься у взаємозумовленості й взаємодоповнюваності відносин між суб'єктами господарювання, бізнесовими структурами, органами державної влади, місцевого самоврядування, а зрештою й територіальної громади через їх вмотивованість, що спонукатиме до дії передусім у процесі прийняття грамотних і адекватних управлінських рішень. Зазначений підхід сприятиме дотриманню постулатів заощадливого використання ресурсів, формуванню розширеного відтворення й забезпеченню відновлювального ефекту, що уможливить як розвиток економічної системи в цілому, так і збереження довкілля для прийдешніх поколінь, зокрема.

Висновки. Дослідженням підтверджено необхідність задіяння інноваційного підходу у формуванні моделі економічного зростання на основі біоспрямування, що спричинено потребою адаптації товаровиробників, у процесі господарювання, до умов дефіциту ресурсів, а також орієнтацією суспільного розвитку на збереження навколишнього природного середовища. Забезпечення збалансованості розвитку біоекономіки замкнутого циклу сприятиме соціально-економічному й екологічному зростанню окреслюючи сучасні пріоритети й імперативи життєдіяльності людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Patermann Christian. The Knowledge-Based Bio-Economy – from Concept to Practice: Experiences in Germany and Europe, available at: URL: <http://www.-bionet.nsc.ru/chair/grfb/presentations/patermann.pdf>.
2. The European Bioeconomy in 2030. Delivering Sustainable Growth by addressing the Grand Societal Challenges URL: <http://www.becoteps.org>

3. Літвак О. А. Біоекономічний підхід у розвитку аграрного сектора економіки: теоретико-методичні та практичні аспекти. Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв: МНАУ, 2015. 88 с.
4. Літвак О. А. Біоекономічні пріоритети у розвитку аграрного сектора. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 8. URL: <http://global-national.in.ua/issue-8-2015>
5. Байдала В. В. Біоекономіка в Україні: сучасний стан та перспективи. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 1(3). С. 2228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_1_3_
6. Талавиря М. П., Клименко А. М., Жебка В. В. [та ін.]. Розвиток біоекономіки та управління природокористуванням в умовах глобалізації: монографія. Київ, 2012. 339 с.